

Ekonomiutskottet

Klimatårsberättelse 2021

Till miljöutskottet

INLEDNING

Remiss

Klimatårsberättelse 2021 (B 18/2021 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för utlå-
tande till miljöutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Birgitta Vainio-Mattila, jord- och skogsbruksministeriet
- trafikråd Saara Jääskeläinen, kommunikationsministeriet
- miljöråd Magnus Cederlöf, miljöministeriet
- deltagare i Klimatpanelen Hannele Korhonen, Klimatpanelen
- specialforskare Kati Koponen, Teknologiska forskningscentralen VTT Ab
- utvecklingsdirektör Juha Turkki, Climate Leadership Coalition ry
- ledande expert Kati Ruohomäki, Finlands näringsliv rf
- expert Tuuli Hietaniemi, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra
- skyddsexpert Anna Ikonen, Finlands naturskyddsförbund rf.

Inget yttrande av

- Statens ekonomiska forskningscentral.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Bakgrund

Det är fråga om den tredje klimatårsberättelsen enligt klimatlagen. Enligt 14 § i klimatlagen ska statsrådet en gång om året lämna en klimatårsberättelse till riksdagen. Berättelsen innehåller uppgifter om utsläppsutvecklingen och om hur de mål för minskning av utsläpp som ingår i den klimatpolitiska planen på medellång sikt förverkligats och de ytterligare åtgärder som krävs för att målen ska uppnås.

Utlåtande EkuU 37/2021 rd

I berättelsen för 2021 har man strävat efter att svara på de önskemål som riksdagen och även ekonomiutskottet framfört i samband med behandlingen av tidigare berättelser. Riksdagen har förutsett att berättelsen utvecklas i en mer strategisk och övergripande riktning. För att ge en helhetsbild har man i berättelsen utöver ansvarsfördelningssektorn också tagit med utsläppsutvecklingen inom utsläppshandels- och markanvändningssektorerna i granskningen. I likhet med föregående år har man också tagit med uppgifter om politikåtgärder och anpassning. De centrala ministerierna har deltagit i beredningen under miljöministeriets samordningsansvar.

Bedömningar och utvecklingsobjekt

I ekonomiutskottets utlåtande om förra årets klimatårsberättelse (EkuU 22/2020 rd — B 18/2020 rd) betonades särskilt bedömningen av hur optimala styrmedlen är och de ekonomiska konsekvenserna, den internationella klimatpolitiken som helhet och koldioxidhandavtrycket.

I årets årsberättelse ingår i enlighet med riksdagens förslag en översikt över de ekonomiska och sociala konsekvenserna samt översikter över koldioxidavtrycket från hushållens konsumtion och företagens positiva koldioxidhandavtryck. Ekonomiutskottet anser att berättelsen som helhet betraktat har utvecklats i rätt riktning. I klimatårsberättelsen framhävs att åtgärder för minskning av utsläppen behövs inom alla sektorer och branscher, och särskilt ansvarsfördelningssektorns mål för 2030 är förenad med utmaningar.

Grundtanken med klimatårsberättelsen är att ge riksdagen och allmänheten en översikt över aktuella klimatpolitiska frågor. Klimatårsberättelsen är till sin karaktär ett samlande dokument, dess uppgift är att samla befintlig information i en åskådlig form som är lätt att utnyttja. Det kan också finnas en spänning mellan lättanvändbarhet å ena sidan och målen för täckning och omfattande datainnehåll å andra sidan. Dessutom har utarbetandet av klimatårsberättelsen redan i nuläget visat sig vara en ganska omfattande process som kräver resurser.

Ekonomiutskottet betonar vikten av att det finns tillräckligt med information, indikatorer och konkreta siffror i berättelsen för att man ska kunna bedöma rapportens informationsvärde och åtgärdernas tillräcklighet. Ekonomiutskottet anser att det är viktigt att utnyttja det gemensamma datainnehållet och den gemensamma statistiken samt att bedriva samarbete mellan olika aktörer vid utarbetandet av berättelsen. De nuvarande modellerna för statistikföring och rapportering tjänar inte till alla delar årsberättelsen eller uppföljningen av klimatpolitiken i övrigt. Genom att komma överens om gemensamma principer för informationsproduktion och rapportering underlättas utarbetandet av berättelsen och produktionen av annan klimatinformation som är jämförbar. Ekonomiutskottet fäster också uppmärksamhet vid att det i berättelsen i fortsättningen är motiverat att utnyttja de olika branschernas färdplaner för ett utsläppsnålt samhälle och processen för utarbetande av dem.

Årsberättelsen har bedömts vara väl förankrad i information om utsläpp och kolsänkor. Rapportens åskådlighet kan ytterligare förbättras genom konkreta indikatorer för övervakning av exempelvis antalet elbilar, antalet utbyten av uppvärmningssystem, andelen fossil el- och värmeproduktion, utsläppsnivån och utvecklingen av avskogning och ändrad markanvändning. I synnerhet elektrifieringen och behovet av utsläppsfri el accentueras under de närmaste åren, och indikatorn

Utlåtande EkuU 37/2021 rd

som beskriver elektrifieringen ger en bild av hur klimatåtgärderna och energiomvälvningen framskrider.

Ekonomiutskottet välkomnar att man i rapporten har granskat klimatförändringens ekonomiska konsekvenser, företagens koldioxidavtryck och anpassningen till klimatförändringen. Granskningen av dessa teman är dock ganska allmän, och praktiska exempel, indikatorer, siffror, belysning av kostnads-nyttoförhållanden och en analys av scenarietyper skulle förbättra rapportens informationsvärde och användbarhet.

Berättelsen skulle kunna visa på en starkare och mer konkret koppling mellan klimatpolitiken och närings- och ekonomipolitiken. Ur den synvinkeln är det viktigt att också se klimatpolitiken som en källa till investeringar och konkurrenskraft. Det centrala är att följa utvecklingen av klimatvänliga investeringar. Investeringar i klimatteknik och klimatlösningar visar också på omvärldens attraktionskraft. Marknaden för koldioxidsnåla produkter beräknas växa betydligt under de kommande årtionena, och skapandet av en gynnsam miljö för att ta fram sådana lösningar kan leda till en gynnsam utveckling med tanke på ekonomin och sysselsättningen. Diskussionen om Finlands koldioxidhandavtryck bör ses som en del av denna helhet.

Ekonomiutskottet fäster uppmärksamhet vid att berättelsen trots att den är heltäckande fokuserar, i och för sig i enlighet med klimatlagen, på att granska Finlands utsläppsutveckling. Detta synsätt ställer dock inte framstegen i Finland i proportion till andra EU-länder eller globala klimatåtgärder. På samma sätt bortser man från de så kallade outsourcade utsläppen: även om till exempel de finländska hushållens utsläpp har minskat särskilt inom utsläppshandelssektorn, antas detta delvis bero på att konsumtionen allt mer är inriktad på konsumtion av sådant som producerats någon annanstans. Ur denna synvinkel behövs också mål, åtgärder och uppföljning för övervakningen av de konsumtionsrelaterade utsläppen. I synnerhet lösningarna inom cirkulär ekonomi har en central betydelse – och samtidigt en koppling till det ovan behandlade perspektivet beträffande investeringar och konkurrenskraft.

Bedömningen av klimatåtgärdernas genomslag och helhet påverkas av en sektorspecifik granskning som beror på strukturen hos EU:s klimatpolitiska åtgärder. De olika sektorernas åtgärder har också i överensstämmelse med riksdagens önskemål samlats i klimatårsberättelsen. Granskningen åskådliggör i sig framstegen inom olika sektorer och bidrar till en bedömning av det största behovet av åtgärder inom respektive sektor. Att granskningen görs ur ett siloperspektiv försvårar dock bedömningen av åtgärdernas optimala och verkningsfulla karaktär. Det innebär också en risk för deloptimering. Granskningen innehåller inte heller några bedömningar av konsekvenserna av kolläckage. Problemet kan inte helt undvikas i den nuvarande strukturen, men ekonomiutskottet anser att det är värt att överväga om berättelsen kan vidareutvecklas i en riktning som underlättar bedömningen av åtgärdernas genomslagskraft och kostnadseffektivitet.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottet föreslår

att miljöutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande EkUU 37/2021 rd

Helsingfors 20.10.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Sanni Grahn-Laasonen saml
vice ordförande Hanna Kosonen cent
medlem Atte Harjanne gröna
medlem Mari Holopainen gröna
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Eeva Kalli cent
medlem Sakari Puisto saf
medlem Janne Sankelo saml
medlem Hussein al-Taee sd
medlem Veikko Vallin saf
medlem Tuula Väättäinen sd
ersättare Kai Mykkänen saml.

Sekreterare var

utskottsråd Lauri Tenhunen.